

Vrijdag 24 maart 1916 – ochtendeditie

De commandant van het veldleger, het militair gezag uitoefenend in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland ten zuiden van de Nederrijn, buiten het gebied der stellingen en afzonderlijke forten, alsmede in een gedeelte der gemeente Rilland-Bath, heeft de toegang tot en het verblijf binnen het in staat van beleg verklaarde deel van genoemd grondgebied ontzegd aan Carolus Potters, bijgenaamd Karel, wonende te Kalmthout (België); Laurent Lenoir, arbeider, Justin Claessens, beiden wonende te 's Gravenvoeren (België) en Elizabeth Coolen, wonende te Kessenich (België).

Vrijdag 24 maart 1916 – avondeditie

België en Duitsland.

Bij de boekhandel van de Gebroeders Belinfante te 's Gravenhage is de Nederlandse vertaling naar het Frans verschenen van "Teksten en oorkonden, met een woord aan de lezer door Henri Davignon". De teksten en oorkonden, in dit werk bijeengebracht, hebben alle betrekking op België en, zoals Davignon, die ze verzameld heeft, opmerkt, doen ze klaar en duidelijk het heldhaftige en rampspoedige lot van België in de huidige oorlog uitkomen. Davignon vertrouwt er op, dat de onpartijdige lezer uit het werk vier gevolgtrekkingen zal maken en wel vooreerst deze, dat België, door de tegenstand aan Duitsland geboden, alleen gedaan heeft wat zijn plicht gebod.

De tweede gevolgtrekking zal, volgens Davignon zijn dat de Duitsers, van het eerste uur van hun inval in België af en voor er nog een vijandige houding bij de bevolking vastgesteld kon worden, een stelsel van schrikjaging hebben toegepast, dat, geheel

overeenkomstig hun krijgskundige opleiding “op voorhand de aanvoerders kant en klaar voor de geest stond.”

De derde conclusie, die zich, volgens Davignon, bij het zien der feiten bij de onzijdigen opdringt, is, dat het Duitse leger in België zich met voorbedachten rade in werkelijkheid buiten de wetten van de oorlog heeft geplaatst.

De vierde en laatste gevolgtrekking, die er uit de teksten en oorkonden naar voren treedt is, zegt de schrijver van het voorwoord, dat Duitsland na België verpletterd te hebben om de doortocht voorbij Luik te verkrijgen, van zijn bezetting misbruik heeft gemaakt tot afpersing en verdrukking.

Het werk bevat vele foto's, waaronder gruwelijke.

Het gevangenenkamp te Giessen.

Van bevriende zijde stuurt men een beschrijving van het gevangenenkamp te Giessen, waar 10.000 tot 12.000 gevangenen zijn ondergebracht. Wij vermoeden, dat deze beschrijving, die zeer zakelijk is, velen onder onze lezers belang kan inboezemen en wij laten er hier een en ander uit volgen:

Het kamp bestaat, afgezien van enige bureaus, die terzijde liggen, uit 50 barakken, die alle op een verhoogd fundament van pijlers ongeveer een halve meter boven de grond liggen. Daardoor zijn ze volkomen droog. Het bouw materiaal is geïmpregneerd hout. Er is gelegenheid tot stoken en ventileren. De grootste plaats nemen natuurlijk de woonkamers in. Over het hele kamp zijn voorts verspreid: de W.C.'s, de barakken, de keukens, de bad- en wasinrichtingen, wachtposten, kantines en kerken. Tussen de barakken lopen rechthoekig de wegen, goed geplaveid en zelfs bij het slechtste weer in uitstekende staat. Omringd door sterke

omheiningen van prikkeldraad, liggen binnen de schutting, die om het hele kamp heen loopt, tien afzonderlijke compagnieafdelingen, elk van vijf barakken. Iedere compagnie staat onder het commando van een oudere officier, meestal een kapitein. Wegen en pleinen zijn volkomen gedraineerd en bij het riolerings- en kanaalnet van de stad aangesloten. Naar alle richtingen lopen er de draden van het elektrisch licht en van de telefoon overheen. Alle wegen liggen in het gezicht van langs de omtrek aangelegde onderstanden van geschut, van waaruit ze, indien een oproer dat nodig mocht maken, onder vuur kunnen worden genomen.

De woonbarakken dienen in de eerste plaats voor het verblijf 's nachts en bij slecht weer. Iedere gevangene heeft zijn strozak met toebehoren, en brede planken aan de wand daarboven, om zijn hebben en houden een plaats te geven. De bedden staan in rijen, zo recht als een liniaal, naar militaire trant. Grote kannen en kommen, tot aan de rand met schoon water gevuld, dienen voor het ochtendtoilet. Lucht, licht, zindelijkheid en stipte orde heersen hier als in een kazerne, die een inspectie verwacht. De wanden en de vloer zijn pas geschrobd.

In een van de barakken heeft iedere compagnie haar eigen werkplaats, waar kler- en schoenmakers aan het werk zijn, om kleine en grote herstellingen te verrichten.

Voor de voeding van de gevangenen wordt in tien enorme keukens gezorgd. Reeds in de vroege ochtend zijn daar drie of vier gevangenen, onder toezicht van een Duitse kok, bezig met de bereiding van de dagelijkse maaltijden.

Vier ketels, die haast tot aan de borst reiken, zijn daar voortdurend aan het pruttelen.

's Morgens is er koffie of soep met brood. De spijkskaart voor de hele week hangt aan de wand. Is er koffie, dan krijgt het kamp de man 50 gram suiker en 3 gram koffie. Dit menu wordt met 80 gram bonensoep of havergort afgewisseld. Een menu voor een middagmaal is bijvoorbeeld: 125 gram rijst, 200 gram aardappelen en 20 gram vet. Er is voortdurend afwisseling. Iedere gevangene krijgt bovendien dagelijks 300 gram brood.

Bij de keukens, die zeer zindelijk worden gehouden (de koks zijn in het wit gekleed) sluiten zich de voorraadkamers aan, waar grote voorraden brood, peulvruchten, verduurzaamde levensmiddelen en koloniale waren op hun bestemming liggen te wachten.

Het hoofdstuk zindelijkheid en zorg voor de gezondheid is niet alleen van belang voor de gevangenen zelf, maar ook in dat van het land, en er wordt een opmerkzaamheid aan besteed, die moeilijk kan vergroot worden. De omstandigheden hebben hier tot nieuwe instellingen en maatregelen geleid, waar voor de oorlog niemand ooit aan had gedacht. Wie had toen bijvoorbeeld aan een ontluizingsinrichting als aan een uitvindsel van menselijke scherpzinnigheid kunnen denken? En toch heeft de aanraking met de Russen zulke inrichtingen volstrekt nodig gemaakt. Iedere nieuwe gevangene wordt door de geneesheren van het kamp nauwkeurig onderzocht; hij moet zich onderwerpen aan inenting tegen pokken, tyfus en cholera, wordt geschoren, gebaad en afgeschuurd, zijn lichaam en zijn kleren worden gedesinfecteerd en van ongedierte gezuiverd – en krijgt na die behandeling een “gezondheidsknoop” aan zijn uniform. Over de wasgelegenheid in de woonbarakken is al gesproken. Voor de barakken staan verder lange houten rekken, dienende voor het uitborstelen van de kleren. Dan is er een kolossale wasserij; een grote warmwaterinrichting spijst dozijnen hoge ketels en daar is een wascommando onder toezicht van een Duitse militaire opzichter voortdurend aan de gang, te midden van warmwaterdamp

en zeepschuim om de geweldige hoeveelheid beddengoed en ondergoed van het kamp schoon te houden.

Terzijde daarvan zijn de badinrichtingen. Iedere compagnie moet een keer in de week baden. Verscheidene onder hen leren hier voor het eerst aan eigen lijf wat een bad is. Bij dozijnen tegelijk spuiten de douches van het dak van de zaal neer, en bijna onafgebroken zijn hier naakte gestalten met zeep en borstel aan de gang.

Daarnaast is de ontluizingsinrichting. In een voorzaal ontkleden zich de patiënten, een paar dozijn tegelijk. Aan bewegende ijzeren stangen gaan de kleren automatisch naar een heteluchtkamer. Intussen worden de patiënten geschoren en met kreosol gewassen, waarna ze aan de andere kant van de heteluchtkamer hun gereinigde kleren, waar nu niet meer het kleinste spoor van leven in is, in ontvangst nemen. Dit bedrijf op grote schaal is noodzakelijk gebleken. Vroeger werd een verplaatsbare inrichting van dezelfde aard gebruikt, maar deze bleek onvoldoende tot bestrijding van het gedierte. Van evenveel gewicht zijn de toiletten. Dit is altijd een punt van gewicht. Er zijn hoge militairen, die zeggen dat ze bij inspecties altijd het eerst naar de latrines kijken. Als het daar zindelijk is, dan is het waarschijnlijk overal zindelijk. In het kamp moet een afzonderlijk commando voor de zindelijkheid van deze inrichtingen zorg dragen.

Er zijn twee ziekenbarakken in het kamp. De kazerne van de machinegeweerafdeling is als gevangenis ingericht. Dan is er een groot lazaret voor inwendige ziekten en een afdeling barakken ter isolering van lieden, die aan besmettelijke ziekte lijden.

Aan de boskant liggen de kerkbarakken. Ofschoon niet de minste druk op de gevangenen wordt geoefend, bezoeken zij ijverig de kerk. Het zijn hier voor het merendeel Franse, Belgische en Engelse

katholieken. Voor de Fransen zorgt een eigen geestelijke, die in de stad Giessen woont.

Het is voor alles nodig, dat de gevangenen zich bezig houden, anders kan de geest in het kamp onmogelijk goed blijven. Natuurlijk is een orkest gevormd, dat zich ook van tijd tot tijd buiten het kamp laat horen. Er wordt veel aan sport gedaan. 's Zondags zijn er ook wedstrijden. Maar de trots van het kampbestuur is de boekerij, die beheerd wordt door gevangenen, die verschillende talen machtig zijn. Er zijn Duitse en buitenlandse tijdschriften, kranten en boeken. Natuurlijk wordt de literatuur in de vreemde talen zorgvuldig geschift. In de boekerij is ook schrijfgelegenheid. Zesmaal in de maand mag iedere gevangene naar huis schrijven. Iedere dag zijn er gemiddeld 4000 brieven en 2500 pakketten te behandelen, zodat de postcentrale van het kamp het druk heeft. Baar geld krijgen de gevangenen niet in handen. Ze krijgen papiertjes, waarmee zij in de kantines kleren, naaigerief, rookmateriaal en snuisterijen kunnen kopen.

In het kamp zelf zijn verschillende stukken grond, die voor de cultuur van groenten worden gebruikt. Verscheidene arbeidsploegen zijn in de omtrek aan het werk. Wie niet wil hoeft daar echter niet aan mee te doen.

Een brandspuit staat in het kamp dag en nacht tot uitrukken gereed. Van tijd tot tijd wordt het garnizoen van Giessen eens gealarmeerd en trekt het door het kamp, om indruk te maken op de gevangenen, die soms oproerige plannen mochten koesteren.

De "Belgische hoogleraar-krijgskokter", die in Vrij België zijn ondervindingen uit de oorlog vertelt, heeft het ditmaal over de werking van het ambulancekorps. Het volgende is aan zijn opstel ontleend.

De krijgsgeneeskundige dienst van het Belgische leger beschikt over de gepaste inrichtingen om op enkele uren gewone reizigerstreinen in voortreffelijke ambulancetreinen te veranderen. Deze treinen lokten de bewondering uit van onze Franse en Engelse bondgenoten. Zij hadden slechts één, doch een groot nadeel, namelijk dat zij tot het vervoer de spoorweglijn moesten gebruiken, die steeds door de militaire staf erg in beslag was genomen. Zo kwam het dan ook dikwijls voor, dat voor de reis van Veurne naar Calais 12 tot 24 uren nodig waren. Een gepaste verwarmingsdienst, een voedingsdienst, een geneeskundige dienst moesten dan in deze treinen ingericht worden en waren van groot belang om de gekwetsten, die steeds erg verzwakt waren in enigszins gunstige voorwaarden te behouden. Veel meer, om de spoorweglijn te sparen, kwam vanwege de militaire overheid het bevel, dat nooit een trein mocht vertrekken, zonder dat hij enigszins met gekwetsten gevuld was. In zuiver militair opzicht was dat redelijk; in geneeskundig opzicht had het droevige gevolgen. Zo werden sommige ambulancetreinen gedwongen in het station van Veurne tot 36 uur op de toelating te wachten om te mogen vertrekken. Wat al ongunstige voorwaarden zich voor de geneeskundige zorgen in deze omstandigheden voordeden, is licht te begrijpen. Zonder twijfel zouden de gekwetsten, die het ongeluk hadden op dat ogenblik in deze treinen vervoerd te worden, er een groot voordeel bij gevonden hebben de weg in autowagens af te leggen. Het besluit dringt zich op: Heeft men tot het vervoer ambulancetreinen en ambulanceauto's te zijner beschikking, dan zullen de treinen hoogst nuttig werk verrichten, zodra het aantal gekwetsten wat stijgt; blijft integendeel dit getal zeer gering, dan is er voor de gekwetsten voordeel bij in autowagens de volle reis af te leggen. Deze laatste maatregel werd na enkele weken op de IJzer getroffen. Bij het rechtstreekse vervoer van de gekwetsten naar een gasthuis, heeft men dus te kiezen tussen een treinvervoer, dat langdurig en vermoeiend kan zijn, of een kortere, doch meer

afmattende automobielreis. Geen van beide kan geschieden op de wijze, als men zich in vreedestijd voorstelde. Een reeks zware gekwetsten kunnen zulke reizen onmogelijk doorstaan zonder groot levensgevaar, en dientengevolge is de inrichting van veldgasthuizen voor de zwaar gekwetsten aangewezen.

Bij hevige en uitgestrekte gevechten dienen dus alle zwaar gekwetsten onmiddellijk naar de veldgasthuizen gebracht te worden, terwijl de lichtere gekwetsten per trein naar verder afgelegen gasthuizen gevoerd worden. Zo is het geschied bij de gevechten aan de IJzer; bij de gevechten rond Antwerpen en aan de Nete liet de nabijheid van Antwerpen het toe alle gekwetsten op zeer korte tijd naar de stad te vervoeren.

Een afgekeurde (Belgische) soldaat schrijft aan Vrij België:

Verscheidene afgekeurde soldaten, die thans in Nederland verblijven, kregen een officiële brief, waarin zij, begin januari, verzocht werden zich op een daartoe aangewezen datum ter herkeuring in Den Haag te komen melden.

Die brief aan Belgische soldaten gericht was uitsluitend in het Frans opgesteld.

Zij, voor wie het geneeskundige onderzoek, dat op gemelde oproeping volgde, uitmaakt, dat zij voor de dienst ongeschikt waren, kregen daarvan een verklaring door onze officiële artsen ondertekend. Ook dit geschrift luidt uitsluitend in de Franse taal.

Dit getuigschrift ging onder eenzelfde omslag met het metalen ereteken, dat door onze regering aan de, wegens verwonding of ziekte, onder dienst opgelopen, afgekeurde soldaten, uitgereikt werd.

Het ereteken stelt een buiten gevecht gestelde strijder voor. Een kroon van eikenloof vormt de omlijsting, waardoor zich een lint met een opschrift slingert.

Nogmaals was naar hoger believen, het Frans alleen als opschrift op dit ereteken gebruikt.

De persoon, die op de Belgische legatie te 's Gravenhage, de eretekens ter hand stelde, kon ons, op onze vraag, niet mededelen, of er dergelijke onderscheidingstekens met Vlaams opschrift bestaan.

Deze stelselmatige Franse eentaligheid krenkt ons als een open minachting van onze Vlaamse taal, en dergelijke krenkingen, de Vlamingen willekeurig en herhaaldelijk aangedaan, noemen wij op dit ogenblik onvaderlands.

Thans, minder dan ooit, gelden daarvoor verzachtende omstandigheden.

Belgisch Kongo.

Tot algemeen gouverneur van Belgisch-Kongo is door de Belgische regering aangesteld E. J. M. Henry, die vice-gouverneur was onder het gouverneurschap van F. A. Fuchs. Deze laatste is uit Kongo naar Havre teruggekeerd in de maand december en hem is toen, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend met een pensioen van 16.000 F en een benoeming tot commandeur in de Leopoldsorde.

Bij koninklijk besluit is in Belgisch-Kongo, de nieuwe graad ingesteld van generaal-majoor der landmacht en tot dit ambt is geroepen C. H. M. E. Tombeur, staatsopzichter.

In de (Belgische) Legerbode vertelt een ooggetuige zijn herinneringen aan “de laatste uren van het fort van Lier”. Het is de officier, die bevel voerde over de driehonderd fuseliers, meestal mannen van de oude lichten cavalerie en artillerie, die dienst deden als infanteriegarnizoen in het fort. Aan het slot van zijn herinneringen vertelt de officier het volgende:

Ik bevond mij met een groep manschappen in een nog ongeschonden lokaal, toen plots het signaal van de telefoon belde. Daar wij op dat ogenblik reeds sedert geruime tijd van alles afgezonderd waren, daar er geen de minste verbinding meer met de buitenwereld bestond, waren wij ten hoogste verbaasd. Ik snelde naar het toestel:

- Allo! ik luister!
- Is het het fort van Lier?
- Ja!
- Waar is het garnizoen?
- Wat zegt ge?
- Op welke juist plaats van het fort bevindt zich het garnizoen?

... Deze vraag komt mij zo vreemd voor dat ik niet antwoord. De stem is mij geheel onbekend. De tongval is vreemd, hortend, schor en droog. Plots gaat er mij een vermoeden door de geest. Ik vraag:

- Wie is nu aan het toestel? Zijt gij het, kolonel?
- Ja, ik moet onmiddellijk weten waar gij u juist bevindt!

... Er is geen twijfel mogelijk ditmaal. De kolonel, die beter dan iemand weet waar wij zijn, zou nooit die vraag gesteld hebben. Ik wil weten:

- Allo! Allo!

Niets, het toestel werkt niet meer.

Ik keer mij om. Ik zie de angstige blikken van mijn mannen op mij gevestigd. Met een gebaar stel ik ze gerust. Maar in mijn binnenste kan ik een rilling niet bedwingen. Nog hoor ik de bevelende stem met de schorre klank; ik heb begrepen dat de vijand op onze afgebroken telefoonlijn een aftakking heeft aangesloten; en nu ben ik er zeker van. Het was een Duitser die telefoneerde.